

Айвенго

Про книгу

Один із найпопулярніших романів В. Скотта розповідає про надзвичайні події, що відбувалися в середньовічній Англії. Разом із Ричардом Левове Серце, Робіном Гудом і хоробрим Айвенго юні читачі поринуть до світу пригод. На них чекають лицарські турніри, замки в полум'ї та беззахисні чарівні леді...

Бібліотека пригод

В. Скотт

АЙВЕНГО

Бібліотека пригод

ХАРКІВ 2018 КЛУБ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2018

ISBN 978-617-12-5210-3 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Передмова та адаптація Андрія Клімова

В оформленні обкладинки використано ілюстрацію Михайла Курдюмова

Художник Михайло Курдюмов

Електронна версія створена за виданням:

Скотт В.

С80 Айвенго / Вальтер Скотт ; передм. та адаптація А. Клімова ; худож. М. Курдюмов. —
Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. — 240 с. : іл. — (Серія
«Бібліотека пригод», ISBN 978-617-12-4214-2).
ISBN 978-617-12-4515-0

Один із найпопулярніших романів В. Скотта розповідає про надзвичайні події, що відбувалися в середньовічній Англії. Разом із Ричардом Левове Серце, Робіном Гудом і хоробрим Айвенго юні читачі поринуть до світу пригод. На них чекають лицарські турніри, замки в полум'ї та беззахисні чарівні леді...

УДК 82/89

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2018

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2018

Історії «шотландського чарівника»

Вальтер Скотт (1771—1832) вважається основоположником жанру історичного роману. Його творчістю захоплювались Олександр Пушкін, який називав письменника «шотландським чарівником», Микола Гоголь, Лев Толстой та Леся Українка. Таємниця популярності його книжок — не в екзотичних середньовічних звичаях і не в складній інтризі, а в тому, що зближує людей усіх епох та національностей: у живих людських почуттях, які, за словами самого Вальтера Скотта, «однаково хвилюють людське серце, чи б'ється воно під сталевими обладунками п'ятнадцятого століття, чи під парчевим каптаном вісімнадцятого, чи під блакитним фраком і жилетом сьогодення». Письменник відкрив невідому епоху, цілий світ європейського Середньовіччя. Його книжки нерідко ставали відправною точкою для досліджень і наукових відкриттів, а такі романи, як «Айвенго» (1819), принесли йому всеєвропейську славу.

Вальтер Скотт був шотландцем за походженням, і Шотландія посідала в його серці особливе місце. Майбутній письменник народився в Единбурзі в родині юриста, а все його раннє дитинство минуло в містечку Сандиноу на дідусявій фермі, куди хлопчика відправили відновлювати сили після перенесеної «лихоманки», яка насправді була однією з найнебезпечніших дитячих хвороб — поліомієлітом. Незважаючи на всі зусилля близьких, Вальтер на все життя залишився кульгавим і йому доводилося ходити спираючись на палицю. Уже о цій порі виявилися дивовижні здібності хлопчика — насамперед жвавий розум і феноменальна пам'ять. З роками він дістав колосальний об'єм знань, і в подальшому під час написання величезних історичних романів Вальтерові Скотту не доводилося ритися в архівах і упродовж місяців просиджувати в бібліотеках — матеріал завжди був у нього «під рукою».

Життя на Шотландському пограниччі — історичній межі між Англією та Шотландією — дозволило хлопчикові познайомитися зі шотландським фольклором і старовинними баладами про лицарські часи. Тут він уперше почув про шотландських розбійників, що

хазяйнували в цих краях. У коледжі, до якого він вступив, трохи зміцнівши, за Вальтером Скоттом закріпилася слава чудового оповідача. Він захопився поезією, організував у коледжі «Поетичне товариство», вивчав німецьку мову та знайомився з творчістю німецьких поетів-романтиків. Проте Скотт-старший бачив його майбутнє іншим — 1786 року Вальтерові довелося стати учнем у юридичній конторі батька, а потім вступити до Единбурзького університету.

Але, навіть ставши професійним адвокатом, Вальтер Скотт цікавився літературою та історією. Під час численних поїздок країною він збирав і записував народні легенди й балади про героїв шотландського минулого. А 1791 року він познайомився зі своїм першим коханням — Вільяміною Белшес, дочкою единбурзького юриста. Вона віддала перевагу синові заможного банкіра, з яким і одружилася. Це стало для молодика страшним ударом, а образ Вільяміни потім не раз утілювався в героїнях романів письменника, зокрема в образі леді Ровени з роману «Айвенго».

Вальтер Скотт узяв шлюб із французенкою Маргаритою Шарлоттою Шарпантьє й обійняв посаду шерифа в Селкиркширі, а ще за кілька років став одним із секретарів Верховного суду Шотландії. Ці обов'язки Вальтер Скотт виконував до кінця життя, хоча головним джерелом його доходів стала з часом літературна праця.

1802 року автор-початківець опублікував збірку народних балад під назвою «Пісні шотландського кордону», а потім велику поему «Пісня останнього менестреля», що збудила цікавість читачів до його творчості. Роман «Уеверлі» (1814) вразив читацьку публіку новизною стилю та жвавистю описів старовинних шотландських звичаїв. У перших своїх книжках письменник звертався до недавнього минулого, події якого були ще живі в людській пам'яті, але 1819 року в романі «Айвенго» звернувся до середньовічної Англії. Ця книжка принесла письменникові визнання в найвищих сферах суспільства, йому було надано титул баронета.

Після «Айвенго» було написано цикл книжок про Шотландію XV—XVI століть, однією з головних героїнь яких стала королева Марія Стюарт, а місцем дії — замок, у якому її утримували ув'язненою. Роман «Пригоди Найджела» (1822) зустрів захоплений прийом у

Лондоні, а «Квентин Дорвард» (1823) — у Франції. Цікаво, що до 1827 року всі книжки Вальтера Скотта виходили без зазначення імені автора, хоча читачі ще з часів появи «Айвенго» чудово його знали.

1825 року на лондонській біржі сталася фінансова паніка, і її жертвами, разом із багатьма іншими ділками, стали видавець Скотта і власник друкарні, у якій друкували його книжки. Обидва готові були оголосити про банкрутство, однак Вальтер Скотт здійснив лицарський вчинок, гідний найшляхетніших із його героїв, — узяв на себе відповідальність за всі рахунки, які становили величезну на ті часи суму в 120 000 фунтів стерлінгів, і прирік себе на виснажливу багаторічну літературну працю, щоб виплатити борг.

Дев'ятитомна праця «Життя Наполеона» і двотомна «Історія Шотландії» дали змогу письменникові сплатити борги, але це коштувало йому величезного напруження сил. Здоров'я Вальтера Скотта похитнулося. Лікарі вмовили його вирушити на лікування в Італію, а британський уряд надав для цього корабель. Під час подорожі самопочуття Скотта раптом погіршилося, і письменник наказав повертатися.

За кілька місяців автор двадцяти шести романів, більшість із яких увійшли до скарбниці світової культури, помер у своєму шотландському маєтку Ебботсфорд.

Пам'ять «шотландського чарівника» увічнена у величному пам'ятнику, спорудженому в центрі Единбурга на кошти шанувальників його творчості. Це готична стела заввишки понад шістдесят метрів, у ніші біля підніжжя котрої сидить вирізьблений із білого мармуру автор «Айвенго», «Роб Роя», «Квентина Дорварда» та інших чудових книжок, які стали «вічними супутниками» багатьох поколінь читачів.

Розділ 1

За старих часів у тому мальовничому куточку Англії, що зветься графством Йоркшир, де на пагорбах і в долинах шумлять ліси та бистрі річки несуть свої води до холодного моря, трапилося немало дивовижних і героїчних подій. За переказами, тут колись жив казковий вонтлейський дракон; тут у часи усобиць Білої та Червоної троянди гриміли запеклі битви, і в цих таки краях блукали лихі розбійники, подвиги яких упродовж століть уславляють народні пісні й балади.

Таке місце дії нашої повісті.

Описувані в ній події відбулися в дванадцятому столітті, наприкінці володарювання Ричарда I, прозваного Ричардом Левове Серце. То була епоха великих змін, сповнена жорстоких і кривавих подій. Завойовники-нормани, що на століття раніше вдерлися до країни, намагались остаточно підкорити англосаксів, які володіли цією землею протягом кількох століть. Фактично в Англії жили — і зовсім не мирно — два народи, що розмовляли різними мовами, і жоден із них не бажав визнавати панування іншого. Але особливо гострою була ворожнеча між шляхетними феодалами й верховною владою. Упродовж усього дванадцятого століття королі Англії вперто боролися зі своїми васалами — герцогами, графами й баронами, які відстоювали право панувати на землях, що їм належали. Згідно з законами того часу, вони підкорювалися тільки голові держави — королю, але насправді були майже незалежними від нього. Їхній союз скріплювала лише клятва вірності, яку норювисті й корисливі феодали постійно ламали, а іноді навіть розв'язували війни проти свого законного володаря. Нескінченні розбрати посилювалися також через постійні чвари між норманськими баронами і старою знаттю — саксонськими землевласниками- танами.

У цій жорсткій боротьбі, що охопила всю країну, королі знаходили підтримку в простих людей — адже для вільного землероба-йомена та ремісника головним ворогом був норманський феодал, який прагнув перетворити вільних громадян у кріпосних. І чимало простолюдинів дійсно ставали рабами, найчастіше через борги, якими обплутували їх

землевласники. Долею таких рабів та їхнього потомства ставала найтяжча праця в каменярях, на корчуванні лісів, на загородах і в полі.

Ричард Левове Серце, король, якого називали «мандрівним лицарем на престолі», надовго залишив свою неспокійну батьківщину, дотримуючись клятви, яку дав Святому Престолу, — вирушити до Палестини й завдати нищівної поразки султанові Саладину, остаточно відвоювавши у мусульман право володіти великою святинею — Гробом Господнім. Для цього необхідно було зміцнити межі Єрусалимського королівства — держави, створеної на Святій землі лицарями-хрестоносцями ще в часи перших хрестових походів.

Під ту пору образ лицаря-хрестоносця став одним із найшанованіших у християнському світі. Ці загартовані воїни, які носили на плащах знак хреста, упродовж багатьох років протистояли натиску «невірних», здійснюючи часом неймовірні подвиги. Багато з них ставали членами духовно-лицарських орденів, даючи обітницю бідності, послуху й безшлюб'я. Одним із перших виник орден Храму, інакше званий орденем тамплієрів. Його метою був захист християнських завоювань у Палестині, проте вже у XII столітті він набув таких багатств і могутності, що почав диктувати свою волю європейським монархам і втручатися у відносини між державами.

Безстрашний і великодушний Ричард мав військовий успіх, а його дар полководця й затята хоробрість були відомі всій Європі. Немало було в короля-лицаря і друзів, і ворогів, але жоден із його супротивників не наважився б заперечувати, що успіх Третього хрестового походу, коли султан Саладин, обложений в укріпленій твердині Аккон, був змушений здатися, належить Ричарду.

Тим часом, скориставшись відсутністю законного короля, владу в Англії підступно захопив його брат принц Джон, підтримуваний норманською знаттю. Почувши про це, Ричард Левове Серце негайно залишив Святу землю і вирушив на батьківщину. Однак на півдорозі, неподалік Відня, його обманом захопив у полон найзліший ворог Англії — германський імператор Генрих VI.

На відчай своїх підданих, змучених тиранією норманської знаті, Ричард опинився у в'язниці. А тим часом у його володіннях залишилося зовсім небагато англосаксів, які змогли зберегти землі

своїх батьків. Злочини баронів множилися кожного дня, принц Джон руйнував країну, а знать вимагала для себе все нових вольностей та привілеїв. Ворожнеча й ненависть між норманами-переможцями і переможеними саксами зростали.

Багряне сонце сідало за густим дубовим лісом. Де-не-де дуби переміщувалися з буком, різакон та іншими чагарниками, які росли так щільно, що, здавалося, зовсім не пропускали його косих променів. Але іноді дерева розступалися, утворюючи просіки, стежки, галявини й лабіринти, і можна було навіть почути тихий дзюркіт ручая, що біг по схилу невисокого пагорба.

По схилах пагорба ліниво блукало стадо свиней, а на вершині його влаштувалися, мирно бесідуючи, два йоркширці — судячи із зовнішності й одягу. Старший з них був плечистим бородатим чоловіком, похмурим на вигляд і дикуватим. Він був одягнений у потерту куртку хутром назовні, перетягнену широким шкіряним поясом із мідною пряжкою. За пояс було заткнуто довгий, добре загострений ніж із роговим руків'ям. Непокрита голова свинопаса з густим, скуйовдженим, кольору іржі, волоссям, була втомлено опущена до землі, а міцну шию охоплювало намертво залютоване мідне кільце, схоже на собачий ошийник, із написом саксонськими літерами: «Гурт, син Беовульфа, раб Седрика Ротервудського».

Поряд із Гуртом сидів чоловік років на десять молодший від нього. Рухливе й худорляве обличчя його виражало цікавість і клопітну нетерплячість; розмова між приятелями відбувалась англо-саксонською говіркою, якою говорив увесь простий народ, окрім норманських солдатів і людей, безпосередньо наближених до можновладців. Убрання, на вигляд схоже на одяг свинопаса, було з найкращої матерії та незвичайного крою. Малинового кольору куртка, де-не-де вкрита яскравими візерунками, а поверх неї — короткий та широкий сукняний зашмульганий плащ, підбитий яскраво-жовтою тканиною. Плащ оцей можна було перекидати з одного плеча на друге і, якщо охота, обгортати навколо тіла. На руках побрязкували срібляні браслети, а на шиї виднівся такий самий ошийник, але срібний та з написом: «Вамба, син Безмізкого, раб Седрика з Ротервуда». Худі ноги Вамби були взуті в довгоносі черевики, один з яких був червоним, а

другий — жовтим, голову вкривав ковпак із дзвониками, що дзвеніли під час кожного руху, а за поясом стирчав дерев'яний бутаторський меч.

На відміну від свого похмурого приятеля, Вамба ні хвилини не міг усидіти на місці; його фізіономія домашнього блазня, то дурнувата, то лукава, навіть і тут, удаліні від маєтку, немовби й далі розважала панів, які нудьгують, і вже почала дратувати свинопаса.

— Чортів виплодок! — вигукнув Гурт, здіймаючись на рівні й сурмлячи в ріг, щоб зібрати свиней, які розійшлися пасовищем у пошуках жолудів. Стадо обізвалося різноголосим хроканням, але й не подумало залишити тінисті й заболочені береги джерела. — Кляті негідні тварюки, і я разом із вами! Фангсе! Неробо! — крикнув він на кудлату вівчарку. — Нехай сам диявол виб'є тобі всі зуби, ти що тут розлігся, старий дурню, жени їх до мене!

Блазень упав на землю і зареготав.

— Вамбо, — з досадою обернувся до нього свинопас, — уставай-но, брате, допоможи мені. Виведи цих поганих свиней з болота, вони, щойно почують твої дзвіночки, миттю побіжать за тобою немов ягнята.

— Ти так вважаєш, приятелю? — Блазень навіть не поворухнувся. — Мої ніжки радять мені не лізти в бруд. Такій важливій персоні, як Вамба, не годиться каляти своє царствене вбрання. Нехай цим займається твій пес. А ще краще, Гурте, якщо ці свині, загубившись, на ранок перетворяться на норманів, нам на спільну втіху...

— Щира правда, друже, хоча й вийшла з дурної голови.

— Послухай-но, що я ще скажу, — вів далі Вамба, сміючись, — якщо я декому натякну, що ти кличеш норманів свинями, тебе відразу ж повісять, аби налякати інших балакунів. Не ті зараз часи — твоєму хазяїну Седрикові складно буде вступитися за тебе, як раніше.

— Ти хочеш виказати мене? Та ти ж сам перший почав величати моїх свиней... Гей, Фангсе, жени їх сюди! — закричав свинопас, одразу забувши про жарти приятеля. — Ого-го-го! Ось уже майже і все стадо зібрано... Мерщій підводься, Вамбо, ти що, не бачиш — гроза йде, треба поспішати.

— Може, я й дурень, але не глухий. — Блазень легко скочив на ноги. — Проте це не гуркіт грому, я чую тупіт підкованих копит...

— Годі тобі веселитися, ходімо, інакше нас накриє злива. — Гурт, посвистуючи й погукуючи, погнав свиней однією з лісових стежок. — Чи тобі не байдуже, хто там скаче? Чуєш, небо просто розколалося, а потемніло як! Послухай мене хоч раз: треба забиратися додому до бурі! Ніч буде жахлива!

— Цікаво, що це там за вершники, — пробурмотів Вамба, однак, підхопивши дубець, що лежав на мокрій траві, хутко рушив услід за стурбованим свинопасом.

Розділ 2

Вамба не надто поспішав на відміну від вимоклого приятеля — тупіт кінських копит наближався, і, попри сердиті крики й лайку Гурта, він то рвав недозрілі горіхи, то витріщався навсібіч. Невдовзі кавалькада з десяти вершників наздогнала їх.

В одному з них блазень одразу ж упізнав превелебного Еймера, настоятеля сусіднього абатства, відомого в окрузі шанувальника полювання та бенкетів. Чернець міцно, незважаючи на деяку огрядність, тримався в сідлі, укритому довгою попоною з вишитими мітрами, хрестами та іншими знаками його духовного сану. Послушник вів в'ючного мула, вочевидь, із багажем його хазяїна, а два ченці того-таки ордену їхали клисом в ар'єргарді, бесідуючи між собою. Гаптований золотом одяг настоятеля через швидкі перегони був майже сухим, вираз його круглого обличчя, яким він майстерно володів, міг би здатися сумирним і простосердим, якби не зверхній та владний погляд із-під навислих брів, яким він зміряв Вамбу. Погляд цей одразу ж згас, і повіки священнослужителя склепилися.

Супутником настоятеля був чоловік років сорока, сухорлявий, високий та м'язистий. У кожному його русі відчувалася сила, і навіть чернецька червона мантия з білим хрестом на плечі не могла приховати, що під нею — тіло загартованого воїна, звиклого до тривалих походів. Каптур був відкинутий, і обличчя чоловіка здавалося майже чорним від південного сонця. Високе чоло перетинав тонкий шрам, а зверхній вираз цього лиця викликав боязку пошану. Різкі сухі риси і дещо тремтливі губи під чорними вусами свідчили про бурю потаємних пристрастей, а пошкоджене око надавало вершникові виразу зловісної суворості. Під скромним плащем незнайомця на мить майнули лицарська кольчуга, що щільно прилягала до тіла, й гострий кинджал, заткнений за пояс.

За лицарем їхали верхи двоє зброєносців; один тримав повід бойового коня у повному озброєнні, інший віз довгий спис свого пана з прапором хрестоносця, що майорів на його вістрі, та трикутний щит, обшитий червоним сукном, під яким приховувався девіз лицарського

ордену. На арабських скакунах, нав'ючених обладунками, зброєю та всіляким збіжжям, зброєносців наздоганяла пара темношкірих слуг у білих тюрбанах; легке шовкове вбрання урожденців Сходу, прикрашене строкатим шитвом, свідчило про багатство і знатність їхнього господаря; натомість сам він був одягнений у край просто і строго.

Незвичайна кавалькада привернула увагу не тільки Вамби, а й менш цікавого Гурта, який, щоправда, теж упізнав у ченці настоятеля найбагатшого в окрузі абатства Жерво; суворий свинопас ставився до нього з обачною пошаною, заплющуючи очі, як і весь простий люд, на гріховні слабкості священнослужителя.

Дивовижний вигляд лицаря та його строкатого почту так уразив приятелів, що вони ніяк не могли зрозуміти запитання, з яким до них звернувся поважний абат.

— Я запитую вас, діти мої, — піднісши голос, повторив абат Еймер, — чи немає тут поруч доброї та гостинної людини, котра не відмовила б з любові до Бога в ночівлі двом найпокірливішим слугам нашої матері-церкви?

— Які ж усі інші, якщо ці найпокірливіші з-поміж покірливих? — пробурмотів Вамба й одразу ж підвів очі на абата:

— У декількох милях звідси є Бринксвортське абатство, де панотців радісно зустрінуть. Якщо ж вони віддають перевагу проведенню вечора у молитвах, то ця лісова стежка приведе їх до покинутої хижі — там старий відлюдник розділить із ними прихисток, убогу їжу та благодать Господню.

— Друже, — похитав головою настоятель, — схоже, дзвоники затьмарили твій розум. Ми завжди прагнемо надати мирянам змогу допомогти слугам Господа.

— Хоча я й віслюк, — жваво озвався блазень, — і мені надано честь носити дзвоники, як і мулу вашої превелебності, але, попри це, я гадаю, що милосердя матері-церкви та її служителів мало б починатися в ній самій...

— Припини теревені! — суворо перервав Вамбу хрестоносець. — Покажи, якщо знаєш, шлях до замку... Як ви назвали цього дворянина, абате?

— Седрик Ротервудський. Він же Седрик Сакс...

— Знайти дорогу туди буде дещо складно, — втрутився Гурт, який доти похмуро мовчав, — окрім того, у Седриковому будинку рано лягають спати.

— Можуть і підвестися заради таких подорожніх, як ми, — посміхнувся лицар. — Я не принижуватимуся там, де маю право вимагати ночівлі!

— Не знаю, — пробурчав свинопас, — чи мушу я вказувати шлях до житла мого пана людям, які вважають, нібито мають право вимагати те, що зазвичай надають із ласки.

— Чи не надумав ти сперечатися зі мною! Мерзенний раб! — Вершник заніс батіг, і Гурт, кинувши на хрестоносця дикий та мстивий погляд, одразу ж схопився за свого довгого ножа.

Втручання настоятеля Еймера припинило суперечку, що загрожувала неприємними наслідками.

— Заклинаю вас, брате Бріан! Не забувайте, що ви вже в Англії, а не у Палестині... Тут карати нікого не слід... Скажи, — звернувся він до блазня, кидаючи до його ніг срібну монетку, — де шлях до замку поважного Седрика Сакса?

— Превелебний отче, — відповів блазень, — сарацинська подоба вашого шановного супутника налякала мене й зовсім позбавила пам'яті. Навряд чи я й сам знайду шлях додому до ночі.

— Годі брехати! — гмикнув абат, кидаючи ще одну монету. — Ти, шахраю, можеш усе, якщо схочеш! Мій превелебний брат, — уже суворо вів далі він, — усе життя сидить у сідлі заради звільнення Гробу Господнього. Він належить до ордену лицарів Храму, про який ти, можливо, чув; усі храмовники є напівченцями та напіввоїнами.

— Якщо він навіть напівчернець, — зауважив блазень, — то йому не слід так брутально поводитися з тими, кого він зустрічає на шляху... Їдьте цією дорогою до розвилки, де стоїть урослий у землю хрест, потім поверніть ліворуч, і незабаром знайдете притулок і ночівлю.

Кавалькада, підстроживши коней, помчала геть. Коли стукіт багатьох копит замовк удалині, Гурт зауважив:

— Якщо ці пихаті слуги Божі, приятелю, послухають твоєї поради, то навряд чи вони до ночі дістануться Ротервуда.

— Я був би кепським мисливцем, коли б, бажаючи, щоб пес не налякав оленя, показав, де його лігво, — посміхнувся Вамба.

Тим часом вершники, залишивши далеко позаду обох рабів, продовжували перервану бесіду.

— Чому ви зупинили мене й не дали провчити як слід цих грубіянів? — спитав у абата храмовник. — Я швидко дав би їм урок увічливості. Мені не вперше мати справу з такими людьми...

— Облиште, брате Бріан! — поморщився настоятель. — Що взяти з блазня? А інший належить до того лютого й неприборканого роду людей, які ще зустрічаються між саксами. У кожній країні свої звичаї, батоном ми не домоглися б від них жодного слова. Седрик Ротервудський, до якого ми зараз їдемо, зіплений з того самого тіста: він гордий, уразливий, честолюбний та запальний, ворог баронів, який посварився з усіма сусідами. Сакс до останньої краплини крові захищає честь свого роду, попри те що перемога належить норманам.

— У такому разі, — мовив лицар, — ця горезвісна леді Ровена має бути справжнім дивом, яка терпить такий скарб, як її батечко Седрик.

— Седрик їй не батько, — озвався Еймер, — а лише далекий родич, проте і власна дочка не була б йому дорожчою. Леді Ровена набагато знатніша за нього з походження, та саксонець не за це її любить і всіляко дбає про неї. Вона слухняна, розумна й чарівна.

— Ну, а якщо ваша красуня, — ущипливо зауважив храмовник, — виявиться далеко не такою гарною, як ви стверджуєте?

— Готовий закластися. Ставлю мій золотий ланцюг проти десяти барилець хіосського вина, — сказав абат. — Одначе будьте обережні та не дивіться на дівчину надто пильно, тримайте язик на припоні. Седрик Сакс надзвичайно ревнивий, подекують, начебто він вигнав із дому єдиного сина тільки за те, що той зважився закохано поглянути на леді Ровену... А ось і хрест! Блазень, здається, велів повернути ліворуч... Але темрява тут яка...

— А може, праворуч? — заперечив лицар. — Блазень казав одне, а своїм дурним мечем показував зовсім в інший бік... Е, тут хтось є! Або спить, або його вбили! Гуго, торкнися-но його вістрям свого меча!

Зброєносець не встиг виконати наказ, але закутана у плащ людська фігура, що лежала біля підніжжя хреста, скочила на ноги, вигукнувши:

— Хоч би хто ви були, ви не маєте права порушувати мій спокій!

— Ми лише хотіли спитати, — лагідно мовив настоятель, — як проїхати до Ротервуда?

— Я й сам туди прямую, — озвався незнайомець, — і чудово знаю дорогу. Але в мене немає коня.

— Ми віддячимо тобі, — відказав Еймер, — якщо ти щасливо проведеш нас до замку Седрика. Коня ми для тебе знайдемо.

Проводир обрав зовсім не той шлях, який указував Вамба. Цей пролягав темними лісовими хащами, кілька разів його перетинали струмки, що широко розлилися внаслідок дощів, одначе незнайомець, проминувши багністі місця, впевнено вивів кавалькаду на велику просіку, звідки було вже дуже близько до незграбної кам'яниці з численними внутрішніми подвір'ячками, обнесеної високим частоколом.

— Ось він, Ротервуд, маєток Седрика Сакса! — вигукнув проводир.

Ця звістка втішила Еймера; побачивши замок так близько, абат нарешті полегшено зітхнув і поцікавився в незнайомця, хто він і звідки.

— Я пілігрим, повертаюся зі святих місць, — стримано відповів той. — Мені випало народитися тут поблизу...

Житло Седрика, до якого наближалися вершники, займало чималенький простір. Усі тутешні будівлі, хоча й свідчили про те, що їхній власник людина не бідна, надзвичайно відрізнялися від високих, увінчаних вежами замків норманського дворянства. Однак і Ротервуд був досить укріплений та захищений від раптового нападу: глибокий рів, наповнений водою, та дубовий частокіл оточували головну будівлю. Брама розташовувалася з західного боку частоколу, через рів до неї вів підйомний міст. Вузькі бійниці обабіч брами вказували на те, що в разі небезпеки мешканці маєтку готові зустріти ворога луками та пращами.

Зупинившись перед самою брамою, хрестоносець лунко просурмив у ріг. Дощ на цей час уже перетворився в справжню зливу.

Розділ 3

У просторій залі все було готове для вечірньої трапези. Седрик Сакс, нетерпляче чекаючи на вечерю, вже сидів на головному місці, у важкому різьбленому кріслі за дубовим столом, що формою нагадував літеру «Т».

Усе тут свідчило про простоту звичаїв. Підлога була валькованою, місце, відведене для трапези, розділено на дві нерівні частини. На помості, засланому килимом, розташовувався вкритий червоним сукном невеликий стіл і крісла для членів родини та шляхетних гостей, а від середини головного столу тягнувся вужчий стіл — для хатньої прислуги та дворової челяді — з приставленими до нього довгими лавами.

Декілька величезних камінів опалювали приміщення, але труби було складено так недбало, що дим здебільшого залишався всередині приміщення, вкриваючи дубові крокви під покрівлею густою чорною кіптявою. По стінах було розвішано військову та мисливську зброю; двійчасті двері в кутках вели до сусідніх кімнат. Уся обстановка мала вигляд по-саксонському грубуватий та відповідала вдачі самого господаря маєтку Ротервуд.

Седрик Сакс мав середній зріст, але вирізнявся могутньою статурою природженого воїна та мисливця. Він мав прекрасне здоров'я, хоча й наближався до свого шістдесятиріччя. Його широке обличчя, спокійні блакитні очі, різкі риси, легка сивина в руському волоссі, що спадало на плечі, — все свідчило про прямодушність і сваволю, які так часто зустрічаються в людей дратівливих, гордих і запальних.

Багатий одяг хазяїна дому відповідав його становищу землевласника, взуття було зшите домашнім чоботарем, однак із доброї шкіри та застебнуте на золоті пряжки. Він був озброєний коротким двосічним мечем, а позаду його крісла висіли сукняний плащ, оздоблений хутром, та вигадливо вишита шапка. Спирі із широким сталевим наконечником, що був притулений до крісла і слугував водночас зброєю та опертям на прогулянках, доповнював портрет непокірливого саксонця.

Седрик був у поганому гуморі.

Леді Ровена, проти звичаю, запізнювалася до вечері — повертаючись із церкви, вона потрапила під зливу. Десь ізник свинопас Гурт разом зі стадом, і навіть улюбленого блазня Вамби не було. Хазяїн Ротервуда спідлоба розглядав принішклих собак, що відчували настрій свого володаря. Лише старий вовкодав час від часу дозволяв собі покласти кудлату голову Седрикові на коліна. Але й пестощі вірного слуги зустрічав грізний крик: «Геть, Бальдере! Не до тебе зараз...»

— Де ж леді Ровена? — нарешті запитав саксонець, покликавши Ельгіту, служницю дівчини.

— Їй залишилося тільки змінити головний убір, пане...

— Сподіваюся, побожність нашої леді надалі виявлятиметься за кращої погоди, — промимрив Седрик, відпускаючи служницю та простягаючи руку за кубком із вином, щоб бодай якось угамувати роздратування.

Він навіть не обернувся, а лише насупив кошлаті брови, коли тишу порушив лютий різноголосий гавкіт собак.

— Настоятель Еймер із абатства Жерво та лицар Бріан де Буагільбер, командор ордену Храму, просять прийняти їх по дорозі на турнір, призначений на післязавтра в Ашбі, — доповів слуга, що поспіхом убіг до зали.

— Обидва нормани, — пробурмотів Седрик. — Щоправда, це однаково. Було б, звичайно, краще, якби вони проїхали повз, але в Ротервуді завжди раді гостям. Освальде, — звернувся господар до дворецького, — подбай про коней, покажи гостям їхні кімнати й клич вечеряти. Стій! Якщо пам'ять мене не зраджує, абат — це брат самозваного лорда Мідлгема, який краде чужі землі? Кажуть, цей Еймер — досить-таки веселий хлопець... Та що ж, ласкаво просимо! А другий... це ім'я мені ніби знайоме... Хоробрий та зверхній храмовник... Іди, накажи відкоркувати діжку найкращого вина, подай до столу меду, міцного елю, шипучого сидру, наливки... Ченці це полюбляють. Маю надію, що вони перебудуть тут лишень одну ніч. А тепер поклич Ельгіту...

Коли служниця з'явилася, саксонець процідив крізь зуби:

— Перекажи леді Ровені, що її присутність сьогодні не обов'язкова. Якщо, звичайно, вона не виявить особливого бажання...

— Не сумніваюся, що таке бажання у моєї пані виникне, — перервала хазяїна метка дівчина. — Леді Ровена завжди нетерпляче чекає свіжих новин із Палестини.

Седрик заледве стримав гнів.

— Укороти свій язик, Ельгіто. Нехай твоя пані чинить як знає...

Служниця насмішувато гмикнула та пішла — цілком упевнена, що леді Ровені дозволено поводитися в цьому замку як їй завгодно.

Седрик Сакс також це знав.

«Палестина, — похмуро розмірковував він. — Скільки дурних вух жадібно слухають вигадки хрестоносців і лицемірних пілігримів про Святу землю! Навіть я іноді не проти... Але ні! Непокірний син — більше не мій син. Мені немає причини виказувати цікавість і розпитувати про його долю...»

Двійчасті двері розчахнулися навстіж, і Седрик Ротервудський підвівся назустріч пізнім гостям, попереду яких крокував дворецький із жезлом та четверо слуг із запаленими смолоскипами.

Розділ 4

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ